
PROHLÁŠENÍ ALIANCE PRO INDIVIDUALIZOVANOU PODPORU A DĚTÍ ÚPLŇKU K PROJEDNÁVÁNÍ NÁRODNÍHO PLÁNU OBNOVY

8. 10. 2020

Pozorně sledujeme jednání resortů a vlády o návrhu „Východisek Národního plánu obnovy v kontextu přípravy Hospodářské strategie“, který má řešit otázku obnovy a zvýšení odolnosti České republiky v souvislosti s probíhající pandemií covid-19. Žádáme vládu, aby zveřejnila informaci o tom, jaké konkrétní cíle a s nimi související opatření v oblasti zlepšení dostupnosti sociálních služeb a odolnosti vůči krizi, zejména ve smyslu jejich deinstitucionalizace, v rámci Národního plánu obnovy navrhuje a jak plánuje využít významné finanční prostředky určené k jeho realizaci.

Domníváme se, v souladu s evropským doporučením, že systém sociální ochrany by měl být jednou z prioritních oblastí podpory, protože je mimořádnou pandemickou situací velmi vážně zasažen. Pandemie i přes nezměrné úsilí pracovníků v sociálních službách a neformálních pečovateli nejen zviditelnila, ale bohužel i znásobila a prohloubila dlouhodobě neřešené systémové problémy – zejména nedostatečnou dostupnost sociálních a návazných služeb a často i jejich nevyhovující kvalitu podle současných standardů péče.

Dosavadní postup jednání v nás vyvolává vážné znepokojení. Východiska k otázce obnovy a zvýšení odolnosti České republiky totiž přistupují pouze z ekonomického hlediska, přičemž fakticky zcela opomíjejí sociální roviny řešení dopadů způsobených pandemií covid-19. Vlastní dokument, ani jeho příloha neobsahují žádnou pasáž týkající se sociálních služeb, zvýšení jejich dostupnosti a odolnosti. V aktuálních diskusích na úrovni vlády se pak oblast sociální ochrany zdá být neadekvátně zužovaná pouze na téma investic do výstavby či rekonstrukcí domovů pro seniory s důrazem na ekologické aspekty výstavby. Přitom ani není zřejmé, zda se má jednat o domovy velkokapacitního typu, což by bylo v přímém rozporu nejen s aktuálně platnou Národní strategií rozvoje sociálních služeb, konkrétně procesem deinstitucionalizace a transformace služeb, ale především v rozporu se zájmy klientů, neboť tento typ zařízení nenaplnuje podmínku zajištění důstojné kvality života.

Navrhujeme rozšířit návrh východisek minimálně o následující oblasti:

- zlepšení odolnosti, dostupnosti a efektivity systému zdravotních a sociálních služeb a jejich připravenosti na krizi,
- zajištění rovného přístupu a začlenění pro osoby se zdravotním postižením, v souladu se závazky vyplývajícími z Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením,
- posílení sociální ochrany (včetně dlouhodobé péče).

Dnes nás paní ministryně Maláčová vyzvala k zaslání připomínek k návrhu. Jsme rádi za možnost ovlivnit žádoucím směrem budoucnost lidí se zdravotním postižením, dlouhodobým onemocněním a jejich pečujících, ale i dalších příjemců sociálních služeb, kteří jsou a budou dopady pandemie zvláště citelně zasaženi. Pevně věříme, že vláda našim připomínkám věnuje zaslouženou pozornost a přispěje tak ke zlepšení klesající kvality jejich životů.

Připomínky Aliance pro individualizovanou podporu a Děti úplňku k Východiskům Národního plánu obnovy v kontextu přípravy Hospodářské strategie:

1. Materiál předkládá východiska obnovy izolovaně pouze z ekonomického hlediska, bez potřebné provazby na sociální rovinu problému. Absence celostního přístupu povede k tomu, že řada zamýšlených opatření nebude mít potřebný efekt v praxi a využití prostředků pak nebude dostatečně efektivní a hospodárné.

- 1.1. Předkládaný materiál vůbec neřeší sociální dimenzi, resp. ji uvádí jako sekundární.
- 1.2. Mezi strategickými dokumenty, na něž se materiál odkazuje (s. 1), tak např. chybí Národní strategie rozvoje sociálních služeb na období 2016–2025.
- 1.3. Cíl „kvalita života“ (s. 4) nelze obsáhnout pouze zvyšováním produktivity, udržením zaměstnanosti a posilováním konkurenceschopnosti; nezbytnou součástí jsou také kvalitní a dostupné veřejné služby (zde především sociální a zdravotní, resp. jejich integrovaná podoba).
- 1.4. Megatrend „Stárnutí populace“ (s. 12) se nemůže omezovat pouze na zvýšení kapacity a efektivity zdravotnictví a zvýšením zaměstnanosti seniorů (Zdraví a odolnost obyvatelstva, Vzdělávání a trh práce, Digitální transformace).
- 1.5. Jakákoliv opatření ke zvýšení zaměstnanosti a aktivizační opatření na trhu práce je třeba provádět v kontextu dostupnosti sociálních a zdravotních služeb. Plné využití potenciálu pracovních sil vyžaduje odpovídající investice do péče o děti, sociálních a zdravotnických služeb a služeb dlouhodobé péče.
- 1.6. Pilíř 6. Zdraví a odolnost obyvatel sice v popisu kontextu a současné situace v ČR zmiňuje problém zatížení sociálního systému i budoucí potřeby zdravotních a sociálních služeb, včetně sociálních a zdravotních aspektů dlouhodobé péče, navrhovaná opatření však sociální „část“ problematiky vůbec neřeší, když se věnují „jen“ posílení primární péče a vybudování kapacity národních center onkologické prevence, vše v gesci MZ.

2. Materiál nerespektuje v některých částech dosavadní doporučení Evropské komise, zadání Evropské unie na primární využití poskytovaných prostředků, ani směr udaný předchozím usnesením vlády.

- 2.1. Ve Zprávě o České republice 2019 i Zprávě o České republice 2020 Evropská komise opakovaně upozornila na problém stárnutí obyvatelstva a s ním spojenou zátěž v oblasti dlouhodobé a sociální péče.
- 2.2. Jedním z investičních pokynů pro ČR tak je zlepšení přístupu k sociálním službám, službám zdravotní péče a službám dlouhodobé péče s cílem snížení nerovností v oblasti zdraví, včetně rozvoje infrastruktury, a zejména s dílem podporovat deinstitucionalizaci péče, spolupráci mezi zdravotními a sociálními službami, integraci péče a prevence.

- 2.3. Stávající spoléhání na neformální rodinnou péči nemusí stačit a může mít negativní dopad na ekonomickou aktivitu.
- 2.4. Pandemie covid-19 měla a má nejen ekonomické, ale i sociální dopady na situaci v jednotlivých členských státech EU.
- 2.5. Jedním z nových podpůrných nástrojů je iniciativa ReactEU, jehož prostředky mají být primárně užity mj. na zlepšení dostupnosti sociálních služeb, a to včetně služeb pro děti.
- 2.6. Vláda usnesením č. 811/20 ze dne 27. července 2020 schválila užití prostředků iniciativy ReactEU mj. na sociální služby.

3. V předkládaném materiálu chybí jakékoliv zmínky o užití poskytovaných prostředků ve smyslu zlepšení dostupnosti sociálních služeb, a to včetně služeb pro děti, resp. posílení sociální infrastruktury ve smyslu deinstitucionalizace a transformace sociálních služeb zcela chybí. Požadujeme materiál rozšířit, přepracovat a doplnit.

Doplňující informace a východiska k připomínkám:

Prostředky poskytnuté Evropskou komisí v rámci Regionálního rozvojového fondu mají v jednotlivých členských státech sloužit k nápravě ekonomických i sociálních dopadů krize způsobené pandemií covid-19. V případě jednoho z finančních nástrojů, iniciativy [ReactEU](#), pak k oblastem, do nichž mají prostředky primárně mířit, výslovně patří mj. „zlepšení dostupnosti k sociálním službám a zdravotní péči, včetně péče o děti“.

[V pokynech](#) k podobě, struktuře a obsahu plánů obnovy jednotlivých členských států, které EK zveřejnila 17. září 2020, k obecným cílům patří mj. posílení ekonomické a sociální odolnosti a zmírnění sociálních a ekonomických dopadů krize (zde mj. v souvislosti s naplňováním Evropského pilíře sociálních práv, a to na úrovni sociální ochrany a inkluze). Mezi příklady možných opatření, jejichž prostřednictvím budou naplněny jednotlivé komponenty plánu, pak EK uvádí:

- Zajištění rovného přístupu a začlenění pro osoby se zdravotním postižením, v souladu se závazky vyplývajícími z Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením.
- Zlepšení odolnosti, dostupnosti a efektivity systému zdravotních a sociálních služeb a jejich připravenosti na krizi.
- Posílení sociální ochrany (včetně dlouhodobé péče).
- Navrhovaná opatření mají být dále v souladu s každoročními doporučeními, která vůči každému ze členských států EK v podobě tzv. Country Reportu, zveřejňuje. Ve Zprávě o České republice 2019 i Zprávě o České republice 2020 Evropská komise opakovaně upozornila na problém stárnutí obyvatelstva a s ním spojenou zátěž v oblasti dlouhodobé a sociální péče:
- Přibližně 20 % osob, které potřebují dlouhodobou péči, pobývá ve zdravotnických zařízeních nebo v zařízeních sociální péče, což je výrazně nad průměrem EU, který tvoří 13 %.
- Nedostatek sociálních služeb, jako jsou komunitní služby pro dospělé a děti s několika postiženími nebo autismem.

- Stávající spoléhání na neformální rodinnou péči nemusí stačit a může mít negativní dopad na ekonomickou aktivitu.
- Existuje prostor pro větší zaměření na preventivní sociální služby a podporu zranitelných rodin.
- Jednou z hlavních překážek, které brání většímu využívání dlouhodobé péče, patří nedostatek informací.

Jedním z investičních pokynů pro ČR z roku 2019 je tedy zlepšení přístupu k sociálním službám, službám zdravotní péče a službám dlouhodobé péče s cílem snížení nerovností v oblasti zdraví, včetně rozvoje infrastruktury, a zejména s dílem podporovat deinstitucionalizaci péče, spolupráci mezi zdravotními a sociálními službami, integraci péče a prevence.

Vláda usnesením č. 811/20 ze dne 27. července 2020 schválila užití prostředků iniciativy ReactEU mj. na sociální služby.

Za Alianci pro individualizovanou podporu

Agáta Jankovská, výkonná ředitelka

Za Nadějí pro Děti úplňku, z. s.

Veronika Žáčková, výkonná ředitelka